

советских специалистов и советской общественности. Меня обвиняют во вредительской деятельности и шпионаже за невиданно быстрое восстановление сортоводно-семенного дела и за разработку новых видов сырья для производства сахара и спирта, за что, в частности, была присуждена мне степень доктора сельскохозяйственных наук. Свою невиновность я готов доказывать с исчерпывающей убедительностью” [13, арк. 52].

Професор Б.А. Паншин був розстріляний 28 липня 1941 року.

Список використаних джерел

1. Ильевич С. В. Очерки истории свеклосахарного производства в Украине: люди, события, факты / С. В. Ильевич; УААН, Нац. ассоциация сахарников Украины, Ин-т сах. свеклы; под ред. Н. В. Ройка. – Нежин: Аспект-полиграф, 2007.
2. Грюнер М. Н. Об организации семеноводства в рамках Главсахара и о роли селекционных состояний в деле производства семенного материала / М. Н. Грюнер // Труды 2-го съезда по сортоводно-семенному делу в сахарной промышленности: 4–11 декабря 1921 года, Киев. – К.: Изд. Сахаротреста, 1922. – С.78–87.
3. Паншин Б. А. Свекловичное семеноводство и политика Главсахара / Б. А. Паншин // Вістник цукрової промисловості. – 1920. – №7–10 (липень–жовтень). – С.23–34.
4. Марцинишин Г. Государственная сахарная промышленность в годы Нэпа / Г. Марцинишин // Вестник ТДТУ. – 1996. – №1. – С.58–63.
5. Паншин Б. А. Положение сортоводно-семенного дела на 1921 год / Б. А. Паншин // Вістник цукрової промисловості. – 1921. – Ч.1–3 (січень–березень). – С.138–145.
6. Сортоводные станции Сахаротреста / Сортоводно-Семенное Управление Сахаротреста. – К.: Изд. Сахаротреста, 1923. – 360 с.
7. Паншин Б. А. Из впечатлений заграничной поездки / Б. А. Паншин // Вістник цукрової промисловості. – 1923. – №6 (червень). – С.26–47.
8. Хроника: 3-й Съезд по сортоводно-семенному делу // Бюллетень сортоводно-семенного управления Сахаротреста. – К.: Киев Печать, 1922. – №11 (ноябрь 1922). – С.63–69.
9. Паншин Б. А. Организация сортоводно-семенного дела в сахарной промышленности / Б. А. Паншин // Бюллетень Сахаротреста. – 1926. – №12. – С.61–67.
10. Паншин Б. А. Сортоводство сахарной свеклы. М. / Б. А. Паншин. – К.: УНИИСП, 1931. – С.315–352.
11. Горяев И. А. Судьбы людские / интервью с И. В. Паншиным // Репрессированная наука. Вып.2 / ред. М. Г. Ярошевский; ред.-сост. А. И. Мелуа. – СПб.: Наука, 1994. – С.252–267.
12. Центральный государственный архив высших органов власти и управления Украины. – Ф.2562. – Т.3. – Спр. 7.
13. Там же. – Ф.2501. – Оп. 1. – Спр. 1.

References

1. Il'evich S. V. Ocherki istorii sveklosaharnogo proizvodstva v Ukraine: ljudi, sobytija, fakty / S. V. Il'evich; UAAN, Nac. asociacija saharnikov Ukrainy, In-t sah. svekly; pod red. N. V. Rojka. – Nezhin: Aspekt-poligraf, 2007.
2. Grjuner M. N. Ob organizacii semenovodstva v ramkah Glavsahara i o roli selekcionnyh sostojanij v dele proizvodstva semennogo materiala / M. N. Grjuner // Trudy 2-go s#ezda po sortovodno-semennomu delu v saharnoj promyshlennosti: 4–11 dekabrja 1921 goda, Kiev. – K.: Izd. Saharotresta, 1922. – S.78–87.
3. Panshin B. A. Sveklivichnoe semenovodstvo i politika Glavsahara / B. A. Panshin // Vistnyk cukrovoi' promyslovosti. – 1920. – №7–10 (lypen'-zhovten'). – S.23–34.
4. Marcinishin G. Gosudarstvennaja sahar'naja promyshlennost' v gody Njepa / G. Marcinishin // Vestnik TDTU. – 1996. – №1. – S.58–63.
5. Panshin B. A. Polozhenie sortovodno-semennogo dela na 1921 god / B. A. Panshin // Vistnyk cukrovoi' promyslovosti. – 1921. – Ch.1–3 (sichen'-berezen'). – S.138–145.
6. Sortovodnye stancii Saharotresta / Sortovodno-Semennoe Upravlenie Saharotresta. – K.: Izd. Saharotresta, 1923. – 360 s.

7. Panshin B. A. Iz vpechatlenij zagranichnoj poezdki / B. A. Panshin // Vistnyk cukrovoi' promyslovosti. – 1923. – №6 (cherven'). – S.26–47.
8. Hronika: 3-j S#ezd po sortovodno-semennomu delu // Bjulleten' sortovodno-semennogo upravlenija Saharotresta. – K.: Kiev Pechat', 1922. – №11 (nojabr' 1922). – S.63–69.
9. Organizacija sortovodno-semennogo dela v saharnoj promyshlennosti / B. A. Panshin // Bjulleten' Saharotresta. – 1926. – №12. – S.61–67.
10. Panshin B. A. Sortovodstvo saharnoj svekly. M. / B. A. Panshin. – K.: UNIISP, 1931. – S.315–352.
11. Gorjaev I. A. Sud'by ljudskie / interv'ju s I. V. Panshinym // Reprissirovannaja nauka. Vyp.2 / red. M. G. Jaroshevskij; red.-sost. A. I. Melua. – SPb.: Nauka, 1994. – S.252–267.
12. Central'nyj gosudarstvennyj arhiv vysshih organov vlasti i upravlenija Ukrainy. – F.2562. – T.3. – Spr.7.
13. Tam zhe. – F.2501. – Op.1. – Spr.1.

Tarabrin O. E., Doctor of Agricultural Sciences, Professor, National Scientific Agricultural Library NAAS (Ukraine, Kiev), aetar@ukr.net

Life and scientific activity of Professor B.A. Panshin historical and social measuring

It is shown tragic fate of the known plant-grower, selections of Professor B.A.Panshin. The analysis of him is given scientifically-organizational activity, as one of founders of home selection and seed-grower of sugar beet, author of the first monograph and row of publications from selections it cultures.

Keywords: Professor B.A. Panshin, management from selections and seed, selection, seed-grower, saccharine beet.

Tarabrin A. E., доктор сельскохозяйственных наук, профессор, Национальная научная сельскохозяйственная библиотека НААН (Украина, Киев), aetar@ukr.net

Жизнь и научная деятельность профессора Б.А. Паншина в историческом и социальном измерении

Показана трагическая судьба известного растениевода, селекционера, профессора Б.А.Паншина. Приведен анализ научно-организационной деятельности ученого как одного из основателей отечественной селекции и семеноводства сахарной свеклы, автора первой монографии и ряда публикаций из сортоводства этой культуры.

Ключевые слова: профессор Б.А.Паншин, сортоводно-семенное управление, сортоводство, селекция, семеноводство, сахарная свекла.

* * *

УДК 334.73

Гавлич І. Б.

кандидат історичних наук, доцент кафедри документознавства, інформаційної діяльності та українознавства, Тернопільський національний економічний університет (Україна, Тернопіль), gavlich_ira@ukr.net

ДЖЕРЕЛЬНА БАЗА ДОСЛІДЖЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ КРЕДИТНОЇ КООПЕРАЦІЇ У СХІДНІЙ ГАЛИЧИНІ (КІНЕЦЬ ХІХ СТ. – 1914 Р.)

У статті на основі ґрунтового дослідження документальних архівних матеріалів, українських періодичних видань, матеріалів статистики та мемуарів проаналізовано джерельну базу дослідження української кредитної кооперації у Східній Галичині (кінець ХІХ ст. – 1914 р.). Методологічну основу склали принципи наукової об'єктивності, історизму, системності, всебічності, які ґрунтуються на пріоритеті роботи з документами. Використання різноманітних джерел під час дослідження української кредитної кооперації дозволяє уникнути однобічності та сприяє всебічному вивченню поставленої проблеми.

Ключові слова: історичні джерела, українська періодична преса, кредитна кооперація, кредитна кооперація, Східна Галичина.

Особливе значення при з'ясуванні різних аспектів місяця і ролі української кредитної кооперації у Східній Галичині в кінці ХІХ – початку ХХ ст. має вивчення джерельної бази досліджуваної проблеми. Увесь комплекс виявлених архівних і опублікованих документів та матеріалів відповідно до джерелознавчих

вимог умовно можна розділити на групи таким чином: 1) документальні архівні матеріали; 2) матеріали статистики; 3) українські періодичні видання; 4) мемуари.

Широкий джерельний масив опублікованих і неопублікованих матеріалів з історії розвитку української кредитної кооперації, міститься в провідних архівах та бібліотечних фондах Києва, Львова, Тернополя та Івано-Франківська. Серед них:

– Центральний державний архів вищих органів влади і управління України м. Київ: Ф. 3807 Жук Андрій – український емігрант, член президії “Спілки визволення України”.

– Центральний державний історичний архів України у місті Львові (далі – ЦДІА України у м. Львові): Ф. 146 Галицьке намісництво; Ф. 309 Наукове товариство ім. Шевченка, м. Львів. 1873–1939, 1941–1944 рр.; Ф. 320 Ревізійний союз українських кооперативів, м. Львів; Ф. 348 Товариство “Просвіта”, м. Львів. 1868–1939 рр.; Ф. 409 Центральна адміністрація столових маєтків греко-католицької митрополії, м. Львів; Ф. 562 Земельний гіпотечний банк у Львові;

– Державний архів Тернопільської області (далі – ДАТО): Ф. 294 Документи про діяльність “Просвіти” у м. Тернопіль;

– Державний архів Івано-Франківської області: Ф. 7 Станіславське міське управління, 1841–1918 рр.

Особливо цінними для дослідження даної проблеми є архівні матеріали. У документах цієї групи розкрито загальну суспільно-політичну ситуацію у Східній Галичині в кінці XIX на початку XX ст., подано відомості про виникнення та діяльність українських кредитних товариств.

В Центральному державному архіві вищих органів влади України м. Київ у Ф. 3807 Жук Андрій – український емігрант, член президії “Спілки визволення України” [1, 2] зберігаються документи, в яких охарактеризовано соціально-економічне та політичне становище в Східній Галичині. Вони надають інформацію про можливості виникнення та функціонування української кредитної кооперації в умовах австрійської імперії.

Переважає частина архівних матеріалів, що висвітлює діяльність української кооперації зазначеного періоду, знаходиться в фондах ЦДІА України у м. Львові. Серед них найбагатшими на факти, які стосуються досліджуваної теми, є фонди 146 і 320.

Зокрема, у Ф. 146 Галицьке намісництво, [3–17] містяться надзвичайно важливі матеріали про реєстрацію кредитних товариств Східної Галичини, затвердження місцевими органами влади їх статутів, списки та майновий стан членів, а також їхні фінансові звіти.

У фонді Ревізійного союзу українських кооперативів (Ф. 320) знаходяться звіти, баланси, факти ревізій та інші документи про фінансову діяльність різних кредитних товариств, які діяли на початку XX ст. у Східній Галичині [18].

Матеріали про історію виникнення та діяльність одного із найстаріших українських банків – Земельного Банку Гіпотечного представлені у Ф. 562 Земельний гіпотечний банк у Львові [19–20]. Із документів фонду Центральної адміністрації столових маєтків (Ф. 409)

дізнаємося про фінансові операції Земельного банку гіпотечного та комерційного банку “Дністер” [21, арк. 4].

Важливими при дослідженні означеної проблеми стали звіти про фінансово-господарську діяльність комерційного банку “Дністер” та товариства взаємного страхування “Дністер”. Вони містяться у Ф. 373 (Федак С. – адвокат, громадський діяч. 1861–1837) [22, 26 арк.] та Ф. 421 (Товариство взаємного страхування “Дністер”) [23–24].

Для дослідження взаємин української кредитної кооперації з українськими громадськими та господарськими організаціями важливе значення мали фонди 302 (Крайове сільськогосподарське товариство “Сільський господар” м. Львів. 1899–1944) [25], і 348 (Товариство “Просвіта” м. Львів 1868–1939 рр.) [26–27].

Інформація про учасників та керівників кредитних кооперативних організацій (зокрема про В. Нагірного, К. Левицького, С. Федака) міститься у Ф. 309 (Наукове товариство ім. Шевченка у Львові) [28–29] та Ф. 373 (Федак С. – адвокат, громадський діяч. 1861–1937) [30, 26 арк.].

Важливі документи, що частково висвітлюють діяльність української кредитної кооперації у Східній Галичині кінця XIX – початку XX ст. зберігаються в Державних архівах Івано-Франківської (ДАІФО) та Тернопільської (ДАТО) областей. Так, документи ДАІФО, що знаходяться в Ф. 7 (Станіславське міське управління, 1841–1918) [31, арк. 67] висвітлюють соціально-політичне становище в регіоні. Цікаві матеріали з досліджуваної теми виявлені у ДАТО в фонді 294 (Документи про діяльність “Просвіти” у м. Тернополі) [32–34]. В них містяться протоколи загальних зборів читалень “Просвіти”, фінансові звіти, списки членів товариства “Просвіта”.

Джерелознавчу базу дослідження збагачує залучення значної кількості українських та польських періодичних видань, на сторінках яких публікувались статті і наукові розвідки з історії, теорії, організації і досвіду кооперативного руху у Східній Галичині в кінці XIX – на початку XX ст.

На особливу увагу заслуговує економічно-господарський місячник “Економіст”, який був друкованим органом Краєвого союзу ревізійного у Львові. Його матеріали становлять надзвичайно цінне документальне джерело. “Економіст” містив щомісячні та щорічні звіти з діяльності кредитних товариств Східної Галичини [35–38], Крайового союзу кредитного [39–40], чимало аналітичних матеріалів про стан та перспективи української кредитної кооперації, фахові поради та консультації у фінансово-кредитній сфері.

“Економіст” надавав слово фахівцям в галузі кооперації А. Жуку [41], А. Гаврилку [42], К. Кульчицькому [43], К. Левицькому [44], а також передруковував інформацію з польської та іншої іноземної преси. Так, статті Також “Економіст” знайомить із діяльністю таких фінансових інституцій як: кооперативний банк “Дністер” [45], “Земельний банк гіпотечний” [46], страховим товариством “Дністер” [47] та ін. Він став фактично пресовою трибуною зазначених інституцій, агітуючи спочатку за їх створення, а потім детально інформуючи населення

про результати їхньої діяльності. Інформаційна насиченість кожного номера “Економіста” становить значну джерельну цінність.

Не оминули питання кредитної кооперації часописи “Господар і промисловець” [48] – орган Крайового союзу господарсько-молочарського в Стрию, “Господарська часопись” [49] – орган крайового товариства господарського “Сільський господар” та “Господарь. Часопись для руських хліборобов” [50]. На шпальтах цих видань знаходилася інформація про стан промисловості та сільського господарства Східної Галичини, а також велика кількість матеріалів з проблем сільської кредитної кооперації.

Про кредитну кооперацію багато писав популярний місячник для членів кооперативів “Самопоміч”. Він друкував наукові та науково-популярні статті з історії, теорії, організації та практики українського економічного та кооперативного життя. В ньому містилися також статистичні дані про розвиток українських кредитних товариств [51], Земельного банку гіпотечного [52]. Своїми публікаціями журнал сприяв зростанню їхньої популярності серед українського населення Східної Галичини.

Не стояла осторонь щодо питань кредитування в українському господарському русі й одна із найвпливовіших газет в Галичині – щоденник “Діло”. На сторінках цього видання висвітлювалися питання теорії і практики кооперативного будівництва, напрями розвитку кооперації, її проблеми тощо. Редакція “Діла” охоче надавала газетну площу для публікацій матеріалів про діяльність кредитних товариств [53–54], КСК, “Дністра” [55]. Газета прагнула постійно інформувати про кожний успіх українських кооператорів та зростання їхнього впливу в господарстві краю.

Повідомлення газет вимагають критичного ставлення та всебічної перевірки. Тому при їх використанні необхідно враховувати умови, в яких вони були опубліковані, зіставляти їх з повідомленнями інших джерел, прагнучи встановити достовірні дані.

Важливою групою джерел, які містять інформацію щодо перебігу кооперативного життя в Східній Галичині, є статистичні збірники, які містять значну кількість матеріалів, що стосуються кількісного і якісного складу українських кредитних кооперативів, а також результативності їх діяльності. Перш за все це звіти про діяльність “Крайового союзу кредитового”, “Крайового союзу ревізійного”, “Міщанського союзу кредитового” та ін. [56–58]. Аналіз зафіксованих у них показників дозволив визначити основні тенденції розвитку української кредитної кооперації на початку ХХ ст.

Особливу групу джерел становлять спогади сучасників та безпосередніх учасників громадського життя та кооперативного руху досліджуваного періоду в Східній Галичині, які опубліковані переважно в діаспорі. Вони допомагають відтворити дух та соціально-економічну атмосферу того часу з позицій учасників і очевидців [59–60].

Таким чином, використання різноманітних джерел під час дослідження української кредитної кооперації наприкінці ХІХ – на початку ХХ ст. дозволяє уникнути однобічності та робить можливим ґрунтовне

висвітлення її місця і ролі у соціально-економічному житті Східної Галичини зазначеного періоду.

Список використаних джерел

1. Центральний державний архів вищих органів влади України, м. Київ (далі ЦДАВО) – Ф. 3807. – Оп. 2. – Спр. 15. – 32 арк.
2. ЦДАВО України, м. Київ – Ф. 3807. – Оп. 2. – Спр. 47. – 156 арк.
3. Центральний державний історичний архів України у м. Львові (далі ЦДА України у м. Львові). – Ф. 146. – Оп. 4. – Спр. 2432. – 112 арк.
4. ЦДА України у м. Львові. – Ф. 146. – Оп. 25. – Спр. 517. – 4 арк.
5. Там само. – Ф. 146. – Оп. 25. – Спр. 597. – 135 арк.
6. Там само. – Ф. 146. – Оп. 25. – Спр. 772. – 41 арк.
7. Там само. – Ф. 146. – Оп. 25. – Спр. 1601. – 69 арк.
8. Там само. – Ф. 146. – Оп. 25. – Спр. 1605. – 37 арк.
9. Там само. – Ф. 146. – Оп. 25. – Спр. 1777. – 70 арк.
10. Там само. – Ф. 146. – Оп. 25. – Спр. 1858. – 59 арк.
11. Там само. – Ф. 146. – Оп. 25. – Спр. 1863. – 13 арк.
12. Там само. – Ф. 146. – Оп. 25. – Спр. 1919. – 27 арк.
13. Там само. – Ф. 146. – Оп. 25. – Спр. 2005. – 3 арк.
14. Там само. – Ф. 146. – Оп. 25. – Спр. 2094. – 10 арк.
15. Там само. – Ф. 146. – Оп. 25. – Спр. 2132. – 5 арк.
16. Там само. – Ф. 146. – Оп. 58. – Спр. 1274. – 53 арк.
17. Там само. – Ф. 146. – Оп. 58. – Спр. 772. – 41 арк.
18. Там само. – Ф. 320. – Оп. 1. – Спр. 4. – 152 арк.
19. Там само. – Ф. 562. – Оп. 1. – Спр. 18. – 22 арк.
20. Там само. – Ф. 562. – Оп. 1. – Спр. 20. – 183 арк.
21. Там само. – Ф. 409. – Оп. 1. – Спр. 98. – 4 арк.
22. Там само. – Ф. 373. – Оп. 1. – Спр. 8. – 26 арк.
23. Там само. – Ф. 421. – Оп. 1. – Спр. 25. – 15 арк.
24. Там само. – Ф. 421. – Оп. 1. – Спр. 26. – 12 арк.
25. Там само. – Ф. 302. – Оп. 1. – Спр. 633. – 17 арк.
26. Там само. – Ф. 348. – Оп. 1. – Спр. 1. – 12 арк.
27. Там само. – Ф. 348. – Оп. 1. – Спр. 90. – 72 арк.
28. Там само. – Ф. 309. – Оп. 1. – Спр. 388. – 24 арк.
29. Там само. – Ф. 309. – Оп. 1. – Спр. 1667. – 217 арк.
30. Там само. – Ф. 373. – Оп. 1. – Спр. 8. – 26 арк.
31. Державний архів Івано-Франківської області. – Ф. 7. – Оп. 1. – Спр. 198. – 67 арк.
32. Державний архів Тернопільської області. – Ф. 294. – Оп. 1. – Спр. 42. – 12 арк.
33. Там само. – Ф. 294. – Оп. 1. – Спр. 71. – 44 арк.
34. Там само. – Ф. 294. – Оп. 1. – Спр. 74. – 64 арк.
35. Білянс стоваришень заробкових і господарських за 1904 рік // Економіст. Місячник економічно-господарський, Орган Краєвого Союзу Ревізійного / Ред. О. Сасвич. – Львів: З друкарні Наукового Товариства імені Шевченка під зарядом К. Беднарського, 1905. – Ч. 9. – С. 12–13.
36. Білянс галицьких стоваришень заробково-господарських // Економіст. Місячник економічно-господарський, Орган Краєвого Союзу Ревізійного / Ред. О. Сасвич. – Львів: З друкарні Наукового Товариства імені Шевченка під зарядом К. Беднарського, 1911. – Ч. IX–XI. – С. 198.
37. Білянс союзних стоваришень кредитових і господарських за 1905 рік // Економіст. Місячник економічно-господарський, Орган Краєвого Союзу Ревізійного / Ред. О. Сасвич. – Львів: З друкарні Наукового Товариства імені Шевченка під зарядом К. Беднарського, 1906. – Ч. 5. – С. 13.
38. Біжучий рахунок. Товариство кредитове “Самопоміч” Підгайці // Економіст. Місячник економічно-господарський, Орган Краєвого Союзу Ревізійного / Ред. О. Сасвич. – Львів: З друкарні Наукового Товариства імені Шевченка під зарядом К. Беднарського, 1908. – Ч. 4. – С. 11–12.
39. Всячина. Краєвий Союз Кредитовий в 1910 р. // Економіст. Місячник економічно-господарський, Орган Краєвого Союзу Ревізійного / Ред. О. Сасвич. – Львів: З друкарні Наукового Товариства імені Шевченка під зарядом К. Беднарського, 1911. – Ч. 3. – С. 62.
40. Краєвий Союз Кредитовий в 1912 р. // Економіст. Місячник економічно-господарський. Орган Краєвого Союзу Ревізійного / Ред. О. Сасвич, А. Жук. – Львів: Краєвий Союз Ревізійний. З друкарні “Діла”, 1913. – Ч. 3–4. – С. 68.

41. А. Ж. Громадські каси позичкові в Галичині / А. Ж. // Економіст. Місячник економічно-господарський, Орган Краєвого Союзу Ревізійного / Ред. О. Сасвич. – Львів: З друкарні Наукового Товариства імені Шевченка під зарядом К. Беднарського, 1910. – Ч. 12. – С. 281–282.
42. А. Гаврилко. Закон про полегші податкові для стоваришень заробкових і господарських і зачетних кас / А. Гаврилко // Економіст. Місячник економічно-господарський, Орган Краєвого Союзу Ревізійного / Ред. О. Сасвич. – Львів: З друкарні Наукового Товариства імені Шевченка під зарядом К. Беднарського, 1913. – Ч. 3–4. – С. 59–64.
43. Др. К. Кульчицький. Лихва і кооперація кредитова / Др. К. Кульчицький // Економіст. Місячник економічно-господарський. Орган Краєвого Союзу Ревізійного / Ред. О. Сасвич, А. Жук. – Львів: Краєвий Союз Ревізійний. З друкарні “Діла”, 1913. – Ч. 11–12. – С. 200–203.
44. Др. К. Левицький. Закон з 10-го червня 1903, В.з. д. 133, про ревізію стоваришень заробкових і господарських та інших товариств / Др. К. Левицький // Економіст. Місячник економічно-господарський. Орган Краєвого Союзу Ревізійного / Ред. О. Сасвич, А. Жук. – Львів: Краєвий Союз Ревізійний. З друкарні “Діла”, 1904. – Ч. 1. – С. 2–4.
45. Товариство взаємного кредиту “Дністер” в р. 1911. // Економіст. Місячник економічно-господарський. Орган Краєвого Союзу Ревізійного / Ред. О. Сасвич. – Львів: Краєвий Союз Ревізійний. З друкарні І. Айхельбергера, 1912. – Ч. 5 і 6. – С. 132–133.
46. Земельний Банк Гіпотечний в 1912 р. // Економіст. Місячник економічно-господарський. Орган Краєвого Союзу Ревізійного у Львові. – Львів: З друкарні “Діла”, 1913. – Ч. 5. – С. 97–99.
47. Дещо з звіту товариства взїмних обезпечень від огню “Дністер” у Львові за рік 1905 // Економіст. Місячник економічно-господарський, Орган Краєвого Союзу Ревізійного / Ред. О. Сасвич. – Львів: З друкарні Наукового Товариства імені Шевченка під зарядом К. Беднарського, 1906. – Ч. 5. – С. 11–12.
48. З товариства “Дністер”. Білянс товариства за XVI рік адміністраційний // Господар і промисловець. Орган “Краєвого союзу господарсько-молочарського в Стрию”. – Стрий, 1909. – Ч. 1. – С. 8.
49. Анкета в справі обезпечення худоби // Господарська часопись. Орган Краєвого Товариства Господарського “Сільський Господар” / Ред. Г. Величко. – Львів: З друкарні І. Айхельбергера. – 1910. – Ч. 19. – С. 1–3.
50. “Дністер” товариство взаїмних обезпечень у Львові // Господар. Часопись для руських хліборобів. – 1902. – Ч. 3. – С. 48.
51. З спілкового руху в Галичині // Самопоміч. – Львів, 1909. – Ч. 3. – С. 4–6.
52. З Земельного Банку Гіпотечного // Самопоміч. – Львів, 1910. – Ч. 6. – С. 6.
53. Наші товариства кредитові // Діло. – Львів, 1902. – 27 мая (9 червня). – С. 2.
54. Спілки системи Райфайзена в Галичині // Діло. – Львів, 1903. – 20 грудня (2 січня). – С. 2.
55. “Дністер” в році 1901 // Діло. – Львів, 1902. – Ч. 88. 16 лютого (1 марта). – С. 2.
56. Звіт Дирекції Спілки Взаїмного кредиту “Лемківський Банк” стоваришеня заробкового з обмеженою порукою в Новім Санчі з діяльності і рахунків за рік 1903 – 1909. – Новий Санч: З друкарні тов-ва “Руської Ради” в Чернівцях, 1905. – 68 с.
57. Звіт з діяльності “Міщанського Союзу Кредитового” стоваришеня зареєстрованого з обмеженою порукою у Львові за V рік діловий 1911. – Львів: “Загальна Друкарня”, 1912. – 13 с.
58. Звіт, замкнене рахунків і білянс Краєвого Союзу Кредитового, стоваришеня зареєстрованого з обмеженою порукою у Львові, за дванадцятий рік адміністраційний 1910. – Львів, 1911. – 12 с.
59. Альманах Станіславівської землі. Т. І. Нью-Йорк. – Торонто. – Мюнхен, 1975.
60. Бережанська земля. Історично-мемуарний збірник. – Нью-Йорк, Париж, Сідней, Торонто: вид. НТШ, 1970. – 877 с.
- ark.
3. Tsentralnyi derzhavnyi istorichnyi arkhiv Ukrainy u m. Lvovi (dali TsDIA Ukrainy u m. Lvovi). – F. 146. – Op. 4. – Spr. 2432. – 112 ark.
4. TsDIA Ukrainy u m. Lvovi. – F. 146. – Op. 25. – Spr. 517. – 4 ark.
5. Tam samo. – F. 146. – Op. 25. – Spr. 597. – 135 ark.
6. Tam samo. – F. 146. – Op. 25. – Spr. 772. – 41 ark.
7. Tam samo. – F. 146. – Op. 25. – Spr. 1601. – 69 ark.
8. Tam samo. – F. 146. – Op. 25. – Spr. 1605. – 37 ark.
9. Tam samo. – F. 146. – Op. 25. – Spr. 1777. – 70 ark.
10. Tam samo. – F. 146. – Op. 25. – Spr. 1858. – 59 ark.
11. Tam samo. – F. 146. – Op. 25. – Spr. 1863. – 13 ark.
12. Tam samo. – F. 146. – Op. 25. – Spr. 1919. – 27 ark.
13. Tam samo. – F. 146. – Op. 25. – Spr. 2005. – 3 ark.
14. Tam samo. – F. 146. – Op. 25. – Spr. 2094. – 10 ark.
15. Tam samo. – F. 146. – Op. 25. – Spr. 2132. – 5 ark.
16. Tam samo. – F. 146. – Op. 58. – Spr. 1274. – 53 ark.
17. Tam samo. – F. 146. – Op. 58. – Spr. 772. – 41 ark.
18. Tam samo. – F. 320. – Op. 1. – Spr. 4. – 152 ark.
19. Tam samo. – F. 562. – Op. 1. – Spr. 18. – 22 ark.
20. Tam samo. – F. 562. – Op. 1. – Spr. 20. – 183 ark.
21. Tam samo. – F. 409. – Op. 1. – Spr. 98. – 4 ark.
22. Tam samo. – F. 373. – Op. 1. – Spr. 8. – 26 ark.
23. Tam samo. – F. 421. – Op. 1. – Spr. 25. – 15 ark.
24. Tam samo. – F. 421. – Op. 1. – Spr. 26. – 12 ark.
25. Tam samo. – F. 302. – Op. 1. – Spr. 633. – 17 ark.
26. Tam samo. – F. 348. – Op. 1. – Spr. 1. – 12 ark.
27. Tam samo. – F. 348. – Op. 1. – Spr. 90. – 72 ark.
28. Tam samo. – F. 309. – Op. 1. – Spr. 388. – 24 ark.
29. Tam samo. – F. 309. – Op. 1. – Spr. 1667. – 217 ark.
30. Tam samo. – F. 373. – Op. 1. – Spr. 8. – 26 ark.
31. Derzhavnyi arkhiv Ivano-Frankivskoi oblasti. – F. 7. – Op. 1. – Spr. 198. – 67 ark.
32. Derzhavnyi arkhiv Ternopilskoi oblasti. – F. 294. – Op. 1. – Spr. 42. – 12 ark.
33. Tam samo. – F. 294. – Op. 1. – Spr. 71. – 44 ark.
34. Tam samo. – F. 294. – Op. 1. – Spr. 74. – 64 ark.
35. Bilians stovaryshen zarobkovykh i hospodarskykh za 1904 rik // Ekonomist. Misiachnyk ekonomichno-hospodarskyi, Orhan Kraievoho Soiuz Revizyinoho / Red. O. Saievych. – Lviv: Z drukarni Naukovoho Tovarystva imeny Shevchenka pid zariadom K. Bednarskoho, 1905. – Ch. 9. – S. 12–13.
36. Bilians halytskykh stovaryshen zarobkovo-hospodarskykh // Ekonomist. Misiachnyk ekonomichno-hospodarskyi, Orhan Kraievoho Soiuz Revizyinoho / Red. O. Saievych. – Lviv: Z drukarni Naukovoho Tovarystva imeny Shevchenka pid zariadom K. Bednarskoho, 1911. – Ch. IKh–KHi. – S. 198.
37. Bilians soiuznykh stovaryshen kredytovykh i hospodarskykh za 1905 rik // Ekonomist. Misiachnyk ekonomichno-hospodarskyi, Orhan Kraievoho Soiuz Revizyinoho / Red. O. Saievych. – Lviv: Z drukarni Naukovoho Tovarystva imeny Shevchenka pid zariadom K. Bednarskoho, 1906. – Ch. 5. – S. 13.
38. Bizhuchy rakhunok. Tovarystvo kredytove “Samopomich” Pidhaitsi // Ekonomist. Misiachnyk ekonomichno-hospodarskyi, Orhan Kraievoho Soiuz Revizyinoho / Red. O. Saievych. – Lviv: Z drukarni Naukovoho Tovarystva imeny Shevchenka pid zariadom K. Bednarskoho, 1908. – Ch. 4. – S. 11–12.
39. Vsiachyna. Kraieviy Soiuz Kredytovy v 1910 r. // Ekonomist. Misiachnyk ekonomichno-hospodarskyi, Orhan Kraievoho Soiuz Revizyinoho / Red. O. Saievych. – Lviv: Z drukarni Naukovoho Tovarystva imeny Shevchenka pid zariadom K. Bednarskoho, 1911. – Ch. 3. – S. 62.
40. Kraieviy Soiuz Kredytovy v 1912 r. // Ekonomist. Misiachnyk ekonomichno-hospodarskyi. Organ Kraievoho Soiuz revizyinoho / Red. O. Saievych, A. Zhuk. – Lviv: Kraieviy Soiuz revizyinyi. Z drukarni “Dila”, 1913. – Ch. 3–4. – S. 68–71.
41. A. Zh. Hromadski kasy pozychkovi v Halychyni / A. Zh. // Ekonomist. Misiachnyk ekonomichno-hospodarskyi, Orhan Kraievoho Soiuz Revizyinoho / Red. O. Saievych. – Lviv: Z drukarni Naukovoho Tovarystva imeny Shevchenka pid zariadom K. Bednarskoho, 1910. – Ch. 12. – S. 281–282.
42. A. Havrylko. Zakon pro polehshi podatkovy dlia stovaryshen zarobkovykh i hospodarskykh i zachetnykh kas / A. Havrylko // Ekonomist. Misiachnyk ekonomichno-hospodarskyi, Orhan Kraievoho Soiuz Revizyinoho / Red. O. Saievych. – Lviv: Z drukarni

References

1. Tsentralnyi derzhavnyi arkhiv vyshchykh orhaniv vlady Ukrainy, m. Kyiv (dali TsDAVO) – F. 3807. – Op. 2. – Spr. 15. – 32 ark.
2. TsDAVO Ukrainy, m. Kyiv – F. 3807. – Op. 2. – Spr. 47. – 156

Naukovoho Tovarystva imeny Shevchenka pid zariadom K. Bednarskoho, 1913. – Ch. 3–4. – S. 59–64.

43. Dr. K. Kulchytskyi. Lykhva i kooperatsiya kredytova / Dr. K. Kulchytskyi // Ekonomist. Misiachnyk ekonomichno-hospodarskyi. Organ Kraievoho Soiuz revizyinoho / Red. O. Saievych, A. Zhuk. – Lviv: Kraievyy Soiuz revizyinyi. Z drukarni “Dila”, 1913. – Ch. 11–12 – S. 200–203.

44. Dr. K. Levytskyi. Zakon z 10-ho chervnia 1903, V.z. d. 133, pro reviziiu stovaryshen zarobkovykh i hospodarskykh ta ynshykh tovarystv / Dr. K. Levytskyi // Ekonomist. Misiachnyk ekonomichno-hospodarskyi. Organ Kraievoho Soiuz Revizyinoho / Red. O. Saievych, A. Zhuk. – Lviv: Kraievyy Soiuz Revizyinoho. Z drukarni “Dila”, 1904. – Ch. 1. – S. 2–4.

45. Tovarystvo vzaimnoho kredytu “Dnhsterh” v r. 1911. // Ekonomist. Misiachnyk ekonomichno-hospodarskyi. Organ Kraievoho Soiuz Revizyinoho / Red. O. Saievych. – Lviv: Kraievyy Soiuz Revizyinyi. Z drukarni I. Aikhelbergera, 1912. – Ch. 5 i 6. – S. 132–133.

46. Zemelnyi Bank Hipotechnyi v 1912 r. // Ekonomist. Misiachnyk ekonomichno-hospodarskyi. Organ Kraievoho Soiuz revizyinoho u Lvovi. – Lviv: Z drukarni “Dila”, 1913. – Ch. 5. – S. 97–99.

47. Deshcho z zvitov tovarystva vzaimnykh obezpechen vid ohniu “Dnister” u Lvovi za rik 1905 // Ekonomist. Misiachnyk ekonomichno-hospodarskyi, Orhan Kraievoho Soiuz Revizyinoho / Red. O. Saievych. – Lviv: Z drukarni Naukovoho Tovarystva imeny Shevchenka pid zariadom K. Bednarskoho, 1906. – Ch. 5. – S. 11–12.

48. Z tovarystva “Dnister”. Bilians tovarystva za KhVI rik administratsyinyi // Hospodar i promyslovets. Orhan “Kraievoho soiuz hospodarsko-molocharskoho v Stryiu”. – Stryi, 1909. – Ch. 1. – S. 8.

49. Anketa v spravi obezpechenia khudoby // Hospodarska chasopys. Organ Kraievoho Tovarystva Hospodarskoho “Silskyi Hospodar” / Red. H. Velychko. – Lviv: Z drukarni I. Aikhelbergera. – 1910. – Ch. 19. – S. 1–3.

50. “Dnhsterb” tovarystvo vzaimnykh obezpechen u Lvovi // Hospodar. Chasopys dlia ruskykh khliborobiv. – 1902. – Ch. 3. – S. 48.

51. Z spilkovoho rukhu v Halychyni // Samopomich. – Lviv, 1909. – Ch. 3. – S. 4–6.

52. Z Zemelnogo Banku Hipotechnoho // Samopomich. – Lviv, 1910. – Ch. 6. – S. 6.

53. Nashi tovarystva kredytovi // Dilo. – Lviv, 1902. – 27 maia (9 chervnia). – S. 1–2.

54. Spilky systemy Raifaizena v Halychyni // Dilo. – Lviv, 1903. – 20 hrudnia (2 sichnia). – S. 2.

55. “Dnhsterb” v rotsi 1901 // Dhlo. – Lviv, 1902. – Ch. 88. 16 liutoho (1 marta). – S. 2.

56. Zvit Dyrektsiyi Spilky Vzaimnoho kredyta “Lemkivskiy Bank” stovaryshenia zarobkovoho z обмеженою porukoiu v Novim Sanchy z diialnosti i rakhunkiv za rik 1903 – 1909. – Novyy Sanch: Z drukarni tov-va “Ruskoj Rady” v Chernivtsiakh, 1905. – 68 s.

57. Zvit z diialnosti “Mishchanskoho Soiuz Kredytovoho” stovaryshenia zareiestrovanoho z обмеженою porukoiu u Lvovi za V rik dilovyy 1911. – Lviv: “Zahalna Drukarnia”, 1912. – 13 s.

58. Zvit, zamknenie rakhunkiv i bilians Kraievoho Soiuz Kredytovoho, stovaryshenia zareiestrovanoho z обмеженою porukoiu u Lvovi, za dvanaitsiaty rik administratsyinyi 1910. – Lviv, 1911. – 12 s.

59. Almanakh Stanislavivskoi zemli. T. I. Niu-Iork. – Toronto. – Miunkhen. 1975.

60. Berezhanska zemlia. Istorychno-memuarnyi zbirnyk. – Niu-Iork, Paryzh, Sidnei, Toronto: vyd. NTSh, 1970. – 877 s.

Gavlich I., Ph.D., assistant professor of documentation, information activities and Ukrainian Ternopil National Economic (Ukraine, Ternopil), gavlich_ira@ukr.net

The sources study Ukrainian credit cooperation in Eastern Galicia (late nineteenth century - 1914)

On the basis of thorough research documentary archival materials, Ukrainian periodicals, materials and statistical analysis memoirs source base study Ukrainian credit cooperatives in Eastern Galicia (late nineteenth century - 1914). The methodological basis amounted principles of scientific objectivity, historicism, consistency, comprehensiveness, based on the priority of the documents. Use a variety of sources in the study of Ukrainian credit cooperatives to avoid unilateralism and promotes a comprehensive study of the problem.

Keywords: historical sources, Ukrainian periodicals, journals, credit cooperation, Eastern Galicia.

Гавлич І. Б., кандидат історических наук, доцент кафедри документоуедення, інформаційної діяльності та україноуедення, Тернопільський національний економічний університет (Україна, Тернопіль), gavlich_ira@ukr.net

Источниковая база исследования украинской кредитной кооперации в Восточной Галичине (конец XIX в. – 1914 г.)

В статье на основе детального исследования документальных архивных материалов, украинских периодических изданий, материалов статистики и мемуаров проанализированная источниковая база исследования украинской кредитной кооперации в Восточной Галичине (конец XIX в. - 1914 г.). Методологическую основу составили принципы научной объективности, историзма, системности, всесторонности, основанные на приоритете работы с документами. Использование различных источников при исследовании украинской кредитной кооперации позволяет избежать односторонности и способствует всестороннему изучению поставленной проблемы.

Ключевые слова: исторические источники, кредитная кооперация, украинские периодические издания, кредитная кооперация, Восточная Галичина.

* * *

УДК 94(477)“1941/1945”

Мельничук Н. В.

аспірантка кафедри історії та культури України, ДВНЗ “Переяслав–Хмельницький ДПУ імені Григорія Сковороди” (Україна, Переяслав–Хмельницький), linochka.n@mail.ru

ВИКОРИСТАННЯ ТЕРМІНОЛОГІЧНОГО АПАРАТУ В УКРАЇНСЬКІЙ ІСТОРИОГРАФІЇ ГОЛОКОСТУ

Аналізується термінологічний апарат, який використовується в сучасній історичній науці для вивчення проблем політики Голокосту, яка проводилася нацистською Німеччиною на окупованих теренах України.

Ключові слова: Голокост, геноцид, євреї, окупаційний режим, нацизм.

Будь-яка галузь науки передбачає наявність усталеного й загальноприйнятого дефініційного апарату. Цей фактор визначає “зрілість” певного наукового напрямку досліджень. Тому, слід розглянути які терміни використовувалися, а подекуди, для наукового осмислення й вивчення тих трагічних для єврейської спільноти подій, використовуються й сьогодні.

Відразу зазначимо, що термінологія теми Голокосту не є інтелектуальним продуктом вітчизняного наукового дискурсу, а увійшла в українську гуманітаристику ззовні, у тому числі й з Ізраїлю. Цьому сприяло й те, що трагічна доля євреїв в роки Другої світової війни радянськими істориками практично не вивчалася, а тому, термінологічний базис вже був підготовлений зарубіжними дослідниками й інтегрувався у вітчизняну науку починаючи з 90-х рр. ХХ ст. практично в готовому вигляді. Окремі поняття цієї теми визначені в довіднику О.Гісема та О.Мартинюка [1]. Але, немало із цих понять усе ще потребують уточнення та доопрацювання науковцями.

Базисною, вихідною дефініцією, яка застосовується практично усіма дослідниками є “геноцид” – цілеспрямовані дії з метою знищення повністю або частково окремих груп населення чи цілих народів за національними, етнічними, расовими або релігійними мотивами. Вперше його в 1943 р. вжив американський юрист Р.Лемкін. Після видання його книги “Основное правило в Европе”, термін отримав широкого поширення, а згодом перетворився на юридичне поняття [2, с. 345]. Сам термін, здебільшого для показу